

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи

**Дипломна робота
бакалавра**

**з теми: «СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ І СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ:
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ»**

Виконала: здобувач вищої освіти
4 курсу, групи Sz1-B19
спеціальності 232 Соціальне
забезпечення

Бандолько Юлія Володимирівна

Керівниця: **Мельник Л.П.**,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри соціальної педагогіки і
соціальної роботи

Кам'янець-Подільський – 2023 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	6
1.1. Поняття та основні характеристики соціального захисту та соціального забезпечення.....	6
1.2. Проблема соціального захисту та соціального забезпечення в наукових дослідженнях.....	11
1.3. Соціальне забезпечення і соціальний захист: взаємозв'язок категорій.....	15
Висновки до першого розділу.....	19
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ.....	22
2.1. Нормативно-правова база соціального захисту та соціального забезпечення.....	22
2.2. Основні проблеми та пріоритети соціального захисту та соціального забезпечення населення в Україні	26
Висновки до другого розділу.....	32
РОЗДІЛ 3 ЕФЕКТИВНІСТЬ ПОЛІТИКИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ.....	34
3.1. Соціальний захист в умовах воєнного стану в Україні	34
3.2. Дослідження задоволеності соціальним забезпеченням в Україні на прикладі деяких вразливих категорій населення (військовослужбовці, внутрішньо переміщені особи, особи з інвалідністю, малозабезпечені та багатодітні).....	36
3.3. Шляхи подолання основних проблем соціальної політики України	41
Висновки до третього розділу.....	47
ВИСНОВКИ.....	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	52
ДОДАТКИ.....	59

ВСТУП

Актуальність теми. Соціальний захист населення є невід’ємною складовою соціальної політики будь-якої держави. Суть соціального захисту полягає в наданні державою допомоги найбільш незахищеним верствам населення, шляхом заходів, які реалізуються відповідними органами державної влади та видатків з бюджету. До найбільш незахищених верств населення в Україні належать: малозабезпечені сім’ї; громадяни, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи; фізичні особи, які надають соціальні послуги; жінки, яким присвоєно почесне звання України “Мати-героїня”; особи, які постраждали від торгівлі людьми; багатодітні сім’ї; учасники бойових дій, матері-одиначки, особи з особливими потребами тощо. Ці категорії можна також назвати пільговими. Рівень фінансового благополуччя перелічених категорій громадян є досить низьким, проте так відбувається з незалежних від них обставин.

Діюча система соціального захисту та соціального забезпечення передбачає державну підтримку найбільш вразливих верств населення, з метою забезпечення відповідного життєвого рівня та підвищення добробуту громадян. Забезпечення адекватно ї підтримки вразливих категорій населення потребує постійного вдосконалення процесу планування та виконання видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення. Таким чином важливого значення набуває побудова дієвої системи соціального захисту та соціального забезпечення населення через дослідження процесу планування та виконання видатків на функціонування.

Аналіз публікацій за тематикою дослідження. Окремим аспектам соціального захисту присвятили свої праці вітчизняні й зарубіжні вчені та фахівці, зокрема І. П. Адаменко, Л. Ю. Малюга, Н. Ломоносова, Н. Болотіна, І. Дьяконова, А. Єпіфанов, Б. Б. Умаєв, Н. Нецька, В. В. Утвенко, В. Р. Філіпчук, І. Сало, В. Базилевич, П. Шевчук, О. Палій, В. Скуратівський, В. Москаленко, І. Басанцов, Т. Косова, І. Михайловська, О. Неліпович, А. Гарсія, Дж. Груат та ін.

Аналіз наукових праць показує, що дана тема не достатньо досліджена, що і зумовило вибір теми нашого наукового дослідження: **«Соціальний захист і соціальне забезпечення: концептуальні засади»**

Об'єктом дослідження є соціальний захист і соціальне забезпечення.

Предмет дослідження - аспекти та реалізація соціального захисту та соціального забезпечення.

Метою дослідження є розкрити сутність категорій «соціальний захист» та «соціальне забезпечення»

Відповідно до мети було поставлено наступні **завдання**:

1. Здійснити аналіз наукової літератури щодо теоретичних засад соціального захисту та соціального забезпечення.

2. Проаналізувати особливості соціального захисту та соціального забезпечення населення в Україні.

3. Здійснити емпіричне дослідження задоволеності та інформованості соціальним забезпеченням в Україні на прикладі деяких вразливих категорій населення (військовослужбовці, внутрішньо переміщені особи, особи з інвалідністю, малозабезпечені та багатодітні).

4. Окреслити шляхи подолання основних проблем соціальної політики України.

Методи досліджень. У роботі застосовано такі загальнонаукові методи дослідження як системний підхід, аналіз, синтез та порівняння. Також було проведено соціологічне опитування з допомогою google-форми.

База дослідження. Цільовою групою дослідження є 53 людини, які відносяться до одної із п'яти соціальних категорій. Це зокрема військовослужбовці, внутрішньо переміщені особи, особи з інвалідністю, малозабезпечені та багатодітні.

Елементи наукової новизни полягають в узагальненні теоретично обґрунтованої природи та змісту соціального захисту та соціального забезпечення, а також у визначенні задоволеності громадян наданим державою соціальним захистом.

Практичне значення одержаних результатів в тому, що результати роботи можуть використовуватися у професійній діяльності фахівців соціальної сфери при організації соціального захисту та соціального забезпечення.

Апробація результатів дослідження. Оприлюднення результатів дослідження здійснювалось на студентських наукових конференціях Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка протягом 2021-2023 рр.

Публікації. Мельник Л.П., Бандолько Ю.В. Особливості соціального захисту в Україні. *Актуальні проблеми соціальної роботи: досвід і перспективи: матеріали всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (м. Кам'янець-Подільський, 8 квітня 2021 року)* / [ред. колегія: Т.Л. Опалюк, В.І.Співак, Л.П. Мельник] Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2021. 124 с. С. 63-69. Режим доступу : URL : <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/6064>

Мельник Л.П., Бандолько Ю.В. Соціальний захист військовослужбовців в період воєнного стану в Україні. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: соціально-педагогічна. Вип. 38.* [Електронний ресурс]. / за ред. Л.П. Мельник, Т.Л. Опалюк. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В, 2023. 247 с., С. 166-172. URL : <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/7437>

Структура бакалаврської роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

ВИСНОВКИ

Соціальний захист – це комплекс організаційно-правових та економічних заходів щодо забезпечення добробуту кожного члена суспільства в конкретних економічних умовах.

В Україні соціальний захист здійснюється в таких організаційно-правових формах: державне соціальне страхування робітників і службовців, прирівняних до них осіб та їх сімей; соціальне страхування; додаткові форми соціального страхування за рахунок коштів окремих підприємств, фондів, творчих спілок. Найважливішим видом соціального захисту є пенсії (за віком, через інвалідність, за вислугу років, у разі втрати годувальника) і допомоги (через тимчасову непрацездатність, за вагітністю і пологами, на дітей малозабезпечених сімей, багатодітних і одиноких матерів, на оплату проїзду в санаторії тощо)

Аналіз наведених підходів до визначення поняття соціального захисту дозволяє зробити такі висновки: соціальний захист переважно розглядають як функцію держави і пов'язують із соціальною політикою держави; більшість авторів розрізняють поняття «соціальний захист» і «соціальне забезпечення», вважають, що соціальне забезпечення є складовою частиною соціального захисту; соціальний захист розглядається в двох значеннях: у широкому – як систему організаційно-правових та економічних заходів щодо забезпечення соціальних прав людини і громадянина в державі та вузькому – як систему спеціальних заходів щодо захисту окремих категорій працівників і населення з огляду на особливості їх професійного та соціального статусу. Узагальнення викладеного дозволяє визначити соціальний захист як правову категорію, яка охоплює сукупність правових норм, що регулюють суспільні відносини, спрямовані на запобігання ситуаціям соціального ризику в нормальному житті особи та на підтримання оптимальних умов життя.

Аналіз наведених підходів до визначення поняття соціального захисту дозволяє зробити такі висновки: соціальний захист переважно розглядають

як функцію держави і пов'язують із соціальною політикою держави; більшість авторів розрізняють поняття «соціальний захист» і «соціальне забезпечення», вважають, що соціальне забезпечення є складовою частиною соціального захисту; соціальний захист розглядається в двох значеннях: у широкому – як систему організаційноправових та економічних заходів щодо забезпечення соціальних прав людини і громадянина в державі та вузькому – як систему спеціальних заходів щодо захисту окремих категорій працівників і населення з огляду на особливості їх професійного та соціального статусу. Узагальнення викладеного дозволяє визначити соціальний захист як правову категорію, яка охоплює сукупність правових норм, що регулюють суспільні відносини, спрямовані на запобігання ситуаціям соціального ризику в нормальному житті особи та на підтримання оптимальних умов життя.

Узагальнюючи результати практичного дослідження задоволеності соціальним забезпеченням в Україні на прикладі деяких вразливих категорій населення (військовослужбовці, внутрішньо переміщені особи, особи з інвалідністю, малозабезпечені та багатодітні) можемо сказати, що 98,1% опитаних є ознайомленими із можливістю соціального забезпечення їхньої категорії населення. Опитування показало, що 43,4% респондентів отримують таку інформацію від органів державної влади та інших державних структур. Респонденти є переважно задоволеними такою інформацією, на це нам вказує найпоширеніша оцінка «4», що становить 58,4% від загального результату. Щодо задоволеності фінансування соціального забезпечення в Україні, то результати вказують на те, що респонденти частково задоволені таким фінансуванням, що дорівнює 43,4 %.

Державна політика у сфері соціального захисту населення спрямована на створення інституційних умов для функціонування системи соціального захисту та піклування про населення, що базується на встановленні норм і правил досягнення цілей. Мета – розробка механізмів та їх реалізація, які позитивно впливають на соціально-економічний розвиток країни та сприяють підвищенню рівня життя та добробуту людей.

Приведення національної політики у сфері соціального захисту громадян до ендогенних умов і викликів, які впливають на стратегічні та тактичні пріоритети соціального розвитку, має вирішальне значення для зміни інституційного середовища суспільства. Основний напрямок модернізації інституційного середовища функціонування національної системи соціального захисту має враховувати деталі розвитку інституційних елементів національної фінансової системи у соціальній сфері.

Загальні підсумки дослідження, вказують на те, що мета досягнута, поставлені завдання вирішені. Але разом з тим, проведене дослідження не претендує на вичерпне вивчення заявленої теми. Подальшого дослідження потребують проблеми удосконалення системи соціального захисту із врахуванням сучасних реалій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агавердієва Х. Ф. Соціальне забезпечення і соціальний захист: взаємозв'язок зазначених категорій. 2018. № 17. С. 8–11.
2. Адаменко І. П. Державна політика у сфері соціального захисту населення. URL : <http://ephsheir.phdpu.edu.ua/bitstream/handle/8989898989/6104/Ekonomichnyi%20visnyk%2052%202022.pdf?sequence=1&isAllowed=y#page=84> (Дата звернення: 10.02.2023)
3. Берназюк Я. Темпоральні межі судового захисту соціальних прав. *Соціальні права та їх захист адміністративним судом*: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 4 вер. 2020 р.). Київ. 2020. С. 150-158. URL : <https://rm.coe.int/materials-socialrights-2020/1680a165f8> (Дата звернення: 15.03.2023)
4. Боднарчук О. Г. Теоретична сутність понять «соціальний захист» та «соціальне забезпечення»: окремі дискусійні питання URL : http://lsej.org.ua/4_2020/24.pdf (Дата звернення: 10.04.2023)
5. Болотіна Н. Б. Соціальні права людини та їх державне забезпечення: сучасні тенденції розвитку. *Захист соціальних прав людини і громадянина в Україні: проблеми юридичного забезпечення*. К. : МП Леся. 2003. С. 14–28.
6. Борецька Н. П. Соціальний захист населення на сучасному етапі: стан і проблеми. Монографія. Донецьк: Янтар, 2001. – 352 с.
7. Бурлака О. Щодо проблеми визначення поняття й особливостей соціального захисту сім'ї, дитинства, материнства та батьківства. *Підприємство, господарство і право*. 2019 URL : <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/11/20.pdf> (Дата звернення: 10.03.2023)
8. Бучик А. Соціальні права та їх захист адміністративним судом. Виклики сьогодення та шляхи їх подолання. *Соціальні права та їх захист адміністративним судом* : матеріали III Міжнар. наук.-практ.

- конф. (Київ, 4 вер. 2020 р.). Київ. 2020. С. 166-171. URL : <https://rm.coe.int/materials-socialrights-2020/1680a165f8> (Дата звернення: 15.03.2023)
9. Голубенко, Т., Бульчик, К. Соціальний захист та соціальне забезпечення в умовах воєнного стану. 2022. С. 56–58. URL : <https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/92> (Дата звернення: 08.04.2023)
- 10.Гринько Р. В., Мота А. Ф., Петреченко С. А. Соціальний захист військовослужбовців в умовах воєнного стану. *Право і суспільство*. 2022. № 3. URL : http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2022/3_2022/3_2022.pdf#page=161 (Дата звернення: 10.03.2023)
- 11.Даніліна М. Конституція України та соціальний захист населення. Соціальні права та їх захист адміністративним судом: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. К. : 2020. С. 25–29. URL : <https://rm.coe.int/materials-socialrights-2020/1680a165f8> (Дата звернення: 02.03.2023).
- 12.Дерега В.В. Соціальна і гуманітарна політика: навч. посіб. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. 178 с.
- 13.Дутчак А. В. Соціальне забезпечення громадян: сучасний стан та перспективи розвитку. *Молодий вчений*. 2017. № 5 (45). С. 568-571.
- 14.Європейська Соціальна Хартія (переглянута) № 994_062 від 07.09.2016 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062#Text (Дата звернення: 10.02.2023)
- 15.Зозуля І. Поняття «соціальний захист» в контексті наукових досліджень. *Теорія та історія державного управління*. 2021. № 84 URL : <http://uran.oridu.odessa.ua/article/view/246230> (Дата звернення: 10.04.2023)
- 16.Ієрусалимов В., Марчак Д. Аналіз ефективності законодавчого регулювання надання соціальної допомоги в Україні для основних

- цільових груп. Дослідження Центр аналізу публічних фінансів та публічного управління Київської школи економіки в межах проєкту Ради Європи «Розвиток соціальних прав людини як ключовий чинник сталої демократії в Україні». 2021. URL : https://kse.ua/wp-content/uploads/2021/07/Sotsialni-dopomogi_doslidzhennya-1.pdf (Дата звернення: 10.03.2023)
17. Качула С. В. Державна фінансова політика соціального розвитку: монографія. Київ: КНТЕУ, 2019. 424 с.
18. Клименко А. Л. До питання принципів організації соціального захисту. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. серія Право*. Ужгород. Вип. 38. Том 1 2016 . 112- 117 с.
19. Колосок А. Соціальний захист та соціальне забезпечення на період карантину: теоретичний аспект. *Економічний часопис СНУ імені Лесі Українки*. 2020. № 22. URL : <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2020-02-64-71> (Дата звернення: 11.03.2023)
20. Константінова Н. Як покращити систему соціального захисту в Україні? Радіо Свобода URL : <https://www.radiosvoboda.org/a/yak-pokraschyty-systemu-sosialnoho-zahystu/31207973.html> (Дата звернення: 19.03.2023)
21. Конституція України від 01.01.2020 № 254к/96-ВР URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80?find=1&text=%D1%96%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0+%D0%B1%D0%B5%D0%B7%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D0%B0#w1_1
22. Копетюк М. Нормативно-правові аспекти визначення понять «соціальний захист» і «соціальне забезпечення». *Історико-правовий часопис*. 2019. № 1 (13) URL : <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/16437/1/15.pdf>

23. Ломоносова Н. Соціальний захист у повоєнній Україні: час змінювати підходи. URL : <https://cedos.org.ua/soczialnyj-zahystu-povoyennij-ukrayini-chas-zminyuvaty-pidhody> (Дата звернення: 19.03.2023)
24. Малюга Л. Ю. Теоретико-правові основи адаптації соціального законодавства України до законодавства Європейського Союзу : монографія. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2019. 406 с. URL : https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3FMB_Pravo/Malyuha--TEORETYKO-PRAVOVI-OSNOVY-yzm-preview-2.pdf (Дата звернення: 16.03.2023)
25. Міщенко Л. О. Сучасний стан соціального захисту та соціального забезпечення населення в Україні в умовах децентралізації: напрями подальшого розвитку. *Ефективна економіка*. 2017. № 11. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5867> (Дата звернення: 18.03.2023)
26. Мозоль Н.І. Проблема соціальної справедливості в умовах воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 11/2022 URL : http://lsej.org.ua/11_2022/9.pdf (Дата звернення: 19.03.2023)
27. Найда І.В., Труба К.Є. Особливості нормативно-правового регулювання соціального розвитку в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 6. 2020 URL : http://www.lsej.org.ua/6_2020/37.pdf (Дата звернення: 22.03.2023)
28. Нецька Л. Про гарантії соціального та правового захисту військовослужбовців і членів їхніх сімей відповідно до стандартів НАТО URL : http://ippi.org.ua/sites/default/files/rozvitok_zakonodavstva_ukrayini_u_sferi_oboroni_maket.pdf (Дата звернення: 25.01.2023)
29. Норчук Ю., Доронін О. Актуальні питання розвитку соціального захисту військовослужбовців з досвіду країн НАТО. Розвиток законодавства України у сфері оборони: проблеми адаптації до стандартів НАТО та шляхи їх вирішення : матеріали наук.-практ. конф.

- / упоряд.: П. П. Богуцький, В. Г. Пилипчук, С. О. Дорогих. К. : 2021. С. 225–229.
- 30.Огінська А. Ю. Соціальний захист населення та фінансовий механізм його реалізації: теоретикоконцептуальний зріз. *Економіка та держава*. 2018. № 4. С. 131-136.
- 31.Основні напрями оптимізації системи соціального захисту в Україні : аналіт. доп. / ред. О. О. Кочемировська, О. М. Пищуліна. К. : НІСД, 2012. 88 с.
- 32.Про Державний бюджет України на 2022 рік: Закон України від 31.03.2023 № 1928-IX URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text> (Дата звернення: 20.03.2023)
- 33.Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії. Закон України від 04.05.2023 № 2017-III URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14#Text> (Дата звернення: 20.03.2023)
- 34.Про соціальні послуги Закон України від U 27.04.2022 № 2671-VIII URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> (Дата звернення: 20.03.2023)
- 35.Проект Державного бюджету України на 2023 рік максимально зберігає видатки на соціальний захист та підтримку. URL : <https://www.rada.gov.ua/news/razom/228440.html> (Дата звернення: 20.03.2023)
- 36.Раневич О. Ю. Про використання термінів «соціальний захист» і «соціальне забезпечення» в нормативно-правових актах України. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 9. С. 88-92.
- 37.Розвиток законодавства України у сфері оборони: проблеми адаптації до стандартів НАТО та шляхи їх вирішення : матеріали Науковопрактичної конференції. м. Київ, 23 квітня 2021 року / упоряд.: П. П. Богуцький, В. Г. Пилипчук, С. О. Дорогих. – Київ, 2021. – 376 с. URL :

- http://ippi.org.ua/sites/default/files/rozvitok_zakonodavstva_ukrayini_u_sferi_oboroni_maket.pdf (Дата звернення: 20.03.2023)
- 38.Семенов В., Рагуліна Ю. Теоретичні основи державного управління системою соціального захисту в європейських країнах. *Правові горизонти*. 2017. Вип. 5. С. 20-26. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/In_2017_5_5 (Дата звернення: 20.03.2023)
- 39.Сімкіна О. В. Змістовний аспект поняття «соціальний захист» та основні засади його втілення на європейському просторі. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2012. № 7. URL : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=438> (Дата звернення: 04.03.2023)
- 40.Смирнова І. І., Лихошва О. Ю., Рак Н. В., Горієва Л. А. Соціальний захист населення на сучасному етапі: стан і проблеми в Україні. *Економічний вісник Донбасу*. 2020. № 3(61). URL : <http://evd.luguniv.edu.ua/index.php/evd/article/view/190> (Дата звернення: 05. 03.2023)
- 41.Сташків Б.І. Право соціального забезпечення. Загальна частина: навч посіб. Чернігів : ПАТ «ПВК «Десна», 2016.- 692 с. URL : <http://www.stashkiv.ho.ua/files/10.pdf> (Дата звернення: 08. 03.2023)
- 42.Ткач О. Особливості державної політики у сфері соціального розвитку України. *Освіта регіону*. 2013. № 2. С. 67–71. URL : <http://social-science.com.ua/article/1035> (Дата звернення: 05. 03.2023)
- 43.Туленков М.В. Соціальний захисту соціологічному вимірі : монографія. К. : ІПК ДСЗУ, 2010. 178 с.
- 44.Умаєв Б. Б. Особливості соціального захисту військовослужбовців і працівників Служби безпеки України. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*, Серія ПРАВО. Випуск 70 2022. С. 248 – 252 URL : <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/258227/255049>
- 45.Утвенко В. В. Система соціального забезпечення та соціальної підтримки: навч. посіб. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2018. 248 с.

- 46.Філіпчук В. Р Соціальний захист населення: зміст категорії та відповідність викликам глобалізації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Вип. 20, част. 3 2018. URL : http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/20_3_2018ua/24.pdf (Дата звернення: 10.04.2023).
- 47.Філіпчук В. Р. Тенденції та проблеми фінансового забезпечення соціального захисту населення за умов глобалізації. *Причорноморські економічні студії*. 2018. № 31, С. 141-147.
- 48.Флорескул Н. Система соціального захисту населення як чинник формування соціальної держави. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2009. №2. С. 34-45.
- 49.Черних В.П., Авраменко Н.М. Фармацевтична енциклопедія. К. : Морион.: 2016. 1632 с. URL : <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/> (Дата звернення: 10.10.2022).
- 50.Чорна М. Сутність права громадян на соціальний захист. *Підприємство, господарство і право*. 2019. №4. URL : <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/4/29.pdf> (Дата звернення: 01.04.2023).
- 51.Юрійчук І. Належне врядування та надання адміністративних послуг у сфері соціального захисту. Соціальні права та їх захист адміністративним судом: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 4 вер. 2020 р.). Київ. 2020. С. 129-133. URL : <https://rm.coe.int/materials-socialrights-2020/1680a165f8> (Дата звернення: 10.04.2023)